

Populaarteaduslik ajakiri. Ilmunud 1933. aastast. 3,50 € AUGUST 8/2013

EESTI LOODUS

Putukamaailmas on võimalik orienteeruda

Ninakiinid

Äike ja pärtlipäeva tormid

Sõtkad ja tõrvapõletamine

ISSN 0131-5862 (trüki)
ISSN 2228-3692 (võrguväljaanne)

91770131586018

64. aastakäik Nr 8, august 2013

www.eestiloodus.ee

2 Toimetaja veerg

3 Sõnumid

7 Veebivalvur

8 Kuidas putukat ära tunda I

Mati Martin pakub mõned niidiotsad, mille abil orienteeruda maailma miljonite putukaliikide mitmekesisuses

16 Miks kits aevastab?

Inga Jõgisalu kirjeldab kärbseliste hulka kuuluvaid põneva eluviisiga putukaid, *Cephenemyia* ninakiine, kelle vaglad arenevad metskitse, hirve või põdra ninas

22 Võluv ja hävitav loodusnähtus

Jüri Kamenik annab ülevaate äikese ja välgu olemusest, tekkest ja mõjudest meie kliimas

29 EL küsib: vastavad Tiit Paaver ja Kadri Võrel

30 Süda-Läänemaal ikaldusid mullu ka seened

Tõnu Ploompuu arutleb mulluse seeneikalduse põhjuste üle: vihma sadas ja maa oli niiske, ent seente viljakehi arenes vähevõitu

32 Poster: Andreas Raukas

34 Intervjuu: Enne tuleb paar-kolm aastat püüda ja alles siis hakkad kala saama

Portaalide Ilm ja Looduskalender ühe asutaja, tänavuse Kumari looduskaitsepreemia laureaadi **Gennadi Skromnoviga** juttu ajanud **Rainer Kerge**

39 Panin tähele: hiiglaslik paakspuu

40 „Enne jääb pool talve taevasse, kui jääb ära pärtliraju”

Mait Sepp uurib, mida tähendas vanarahvale pärtlipäev ehk 24. august ning kas pärtlirajudel on ikka tõepõhi all

44 Lubja, tõrva ja söe tootmise jäljed maastikus

Lembitu Tarang, Triin Kusmin ja **Jürgen Kusmin** tutvustavad pärandkultuuri aasta sarjas olulisi tööndusvaldkondi

48 Sõtkapere kasvamine

Jaanus Järva jälgis ja pildistas talutiigil sõtkapere poegade arengut, ent ka sõtkaste kombeid ja talitusi

53 Kaitseala: Kärevere elurikkad lamminiidud

Leevi Krumm ja **Mariliis Märtsen** viivad lugeja Tallinna–Tartu maantee lähedale Käreverre, kus kaitstakse lamminiite ja elurohkeid metsi

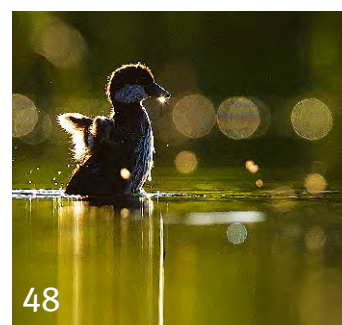
56 In memoriam: Lembit Kuhlberg, Henni-Heidi Kallak

57 Raamatud

58 Kroonika

63 Ristsõna

64 Ajalugu, sünnipäevad

Puugi seiklused

Elas kord puuk. Oma liigikaaslaste seas paistis ta välja erakordse andekuse, või nagu tänapäeval öeldakse, ambitsioonikuse poolest. Kui teised puugid imesid end nii metsmaasika mõõtu, et heita siis mõnusasti rohu sisse leiba luusse laskma, siis meie kangeline ei peatunud enne, kui oli tubli pöidlaotsa tüsedune! „Vaat nüüd olen ma oma potentsiaali maksimaalselt realiseerinud,” mõtles ta.

Agaga nagu ikka, juhtus mööda lendama iginäljane vares. Teda ei tulnud puugi andekuses kaks korda veenda. Toksti – ja meie suur talent realiseerus kiiremini, kui oleks karta osanud.

Mis siin pikalt keerutada, nii lühike see muinasjutt oligi. Ja paralleele päriseluga pole samuti vaja kaugelt otsida.

6. juuni Õhtulehes kirjutas reporter Kais Allkivi: „[Martin] Helme hoiatab, et siamaale kipub migrantide põhjakiht. Julgen vastu vaielda: vaevalt et laisad ja harimatud, kes loodavad hõlpsalt ära elada, sellele karmi kliima, keerulise keele ja kehavõitu sotsiaaltoetuste süsteemiga maale tormi jooksevad. Eestis tuleb tööd teha – selleta ei tasu loota, et katus on nagunii pea kohal ja riie seljas. Sestap pole – vähemalt lähiajal – põhjust immigrandihordide hirmus väriseda.”

Mul on väga hea meel, et ma pole ainus, keda meie riigi rahaline vaesus rõõmsaks ja rahulikuks teeb! See, et hoolimata suurest ähkimisest ja puhkimisest pole me staažikamatele õhtumaa puukidele (veel) kannule jõudnud. Loodetavasti on tubli Õhtulehe reporteri moodi mõtlejaid palju.

Selliseid avaldusi tehes koliseb mul muidugi jala otsas nn Dawkinsi ämber: mida mina, parajalt paks ja parimas eas toimetajahärra ka rahalisest vaesusest tean! Proovigu ma ise saja euroga kuus hinge sees hoida! Parem tõesti ei proovi, eks olen ju

FOTO: TAAVET KUKK

minagi luust ja lihast inimene nagu kõik puugid. Osundan pigem mõtlemapanevat fakti, mille on 19. juuli Maalehes toonud esile vanameister Toomas Paul: „Majandusteadlane Kaupo Vipp on välja arvutanud, et praegu tarbib keskmine kodanik arenenud riikides energiat kogustes, mis võrdub 147 inimese füüsilise tööga. Orjandusliku ajastu mõistes töötab meist igaühe heaks ööpäev läbi ligi sada viiskümmend orja.”

Elul on esmapilgul väga kummaline meetod, tekitamaks meis õnnist rahulolu: tuleb meid lihtsalt piisavalt kaua klohmida. Vahel, kui on tuju, annab ühe obaduse veel pealekauba, siis ütleme ilusti aitäh ka. Ma ei tea, miks küll, aga teinekord on elu hoopis sadistlik ja kultiveerib meis piinavat rahulolematust. Sellekski on tal geniaalselt lihtne ja mõtlemapanev meetod: tuleb hakata riburadapidi järjekindlalt meie soove täitma.

20. augustil sööme torti ja tähistame oma riigi taasiseseisvumise 22. aastapäeva. Juba teist aastat oleme olnud formaalse riigina vabad kauem kui kunagi varem. Palju õnne! ■

Javois

EESTI LOODUS

64. aastakäik Nr 8, august 2013

Toimetuse address:

Baeri maja, Veski 4, Tartu 51005
E-post toimetus@el.loodus.ee
faks 742 1143

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, tomkukk@gmail.com

Toimetaja **Helen Külvik**
(lapsehoolduspuhkusel)

Toimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juku@ut.ee

Toimetaja **Katre Palo**
742 1143, palo.katre@gmail.com

Sõnumitoimetaja **Toomas Juriado**
742 1143, toomas.juriado@el.loodus.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
742 1186, monika.salo@el.loodus.ee

Küljendaja **Tiit Lepp**
tiitlepp@gmail.com

Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri
Endla 3, 10122 Tallinn

Vastutav väljaandja **Indrek Rohtmets**
indrek@horisont.ee

Reklaamijuht **Elo Algma**
610 4106, reklaam@loodusajakiri.ee

Tellimine ja info: tel 610 4105
e-post loodusajakiri@loodusajakiri.ee

KESKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

Ajakiri ilmub keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2013
Summaries of some articles can be found at our web site
www.eestiloodus.ee

Trükitud trükikojas
Kroonpress

kroonpress

